

Näkökulmia tehtävien ja kuvien käsittelyyn

Tehtävä 1

Kuvassa on aiheena riitajuttu oikeudessa.

a) Kumpi kuvassa on kantaja, kumpi vastaaja?

- Puu on kantaja, saha on vastaaja.

b) Millä tavalla riitajuttu on alun perin laitettu vireille?

- Puu kantajana on pannut jutun vireille. Hän syyttää sahaa käsitteen sahanpuru käytöstä ja sahanpurun omimisesta. Vain kantaja voi olla aloitteellinen asiassa, ei esimerkiksi syyttäjä.

c) Miten juttu etenee oikeudessa?

- Kantaja lähettää käräjäoikeuteen haastehakemuksen kirjallisesti tai sähköisesti.
- Haastehakemuksessa kantaja esittää kanteen, jossa hän kertoo, mitä hän vaatii vastaajalta ja millä perusteella.
- Kantaja voi oikeudenkäynnin edetessä milloin vain halutessaan peruuttaa kanteen.
- Käräjäoikeus kirjallisessa valmistelussa tutkii hakemuksen ja tarvittaessa pyytää täydennystä.
- Käräjäoikeus lähettää vastaajalle haasteen, jossa tätä kehoitetaan vastaamaan kantajan vaatimuksiin kirjallisesti.
- Vastauksessaan vastaaja joko myöntää kanteen tai vastustaa sitä.
- Jos hän myöntää, riita voidaan ratkaista kantajan hyväksi jo tässä kirjallisen valmistelun vaiheessa.
- Jos vastaaja vastustaa kannetta, asian käsittelyä jatketaan tuomarin johdolla suullisessa valmistelussa. Siinä riidan osapuolet esittävät vaatimustensa perusteet ja todisteet.
- Jos riita-asian vastaaja ei haasteen saatuaan toimita kirjallista vastaustaan määräajassa, käräjäoikeus ratkaisee asian suoraan ilman oikeuden istuntoa niin sanotulla yksipuolisella tuomiolla.
- Jos riidan osapuolet eivät pääse sovintoon, valmistelu päättyy ja järjestetään pääkäsittely. Aluksi tuomari, joka on johtanut valmistelua, kertoo, mihin asian kirjallisessa ja suullisessa valmistelussa päädyttiin ja mitä asianosaiset ovat vaatineet.
- Pääkäsittelyssä kuullaan henkilökohtaisesti riidan osapuolia. He perustelevat seikkaperäisesti omat vaatimuksensa, esittävät kantansa vaatimuksiin ja perusteluihin sekä voivat esittää kysymyksiä toisilleen.
- Sen jälkeen käydään läpi kirjalliset todisteet ja kuullaan henkilötodistajia. Asianosaiset pyrkivät näyttämään toteen oman kantansa.
- Yksinkertaisessa asiassa pääkäsittely voidaan pitää heti suullisen valmistelun jälkeen, monimutkaisessa asiassa myöhemmin.
- Pääkäsittely päättyy asianosaisten loppulausuntoihin, joissa he esittävät mielipiteensä siitä, kuinka asia tulisi ratkaista. Tämän jälkeen käräjäoikeus on valmis ratkaisemaan asian.

Tehtävä 2

Miksi riita-asian valmistelu on tärkeä vaihe?

- Valmistelussa pyritään asia selvittämään mahdollisimman monelta kantilta.
- Osapuolten, kantajan ja vastaajan, näkemykset pyritään selvittämään laaja-alaisesti.
- Heikosti tehdyt haastehakemukset pysähtyvät jo valmisteluun eivätkä päädy kuormittamaan käräjäoikeuden pääkäsittelyjä.

Tehtävä 3

Mitä yksipuolinen tuomio riita-asiassa tarkoittaa?

- Jos riita-asian vastaaja ei haasteen saatuaan toimita kirjallista vastaustaan määräajassa, käräjäoikeus ratkaisee asian suoraan ilman oikeuden istuntoa niin sanotulla yksipuolisella tuomiolla.
- Vastaaja, jota vastaan yksipuolinen tuomio on annettu, voi hakea siihen muutosta 30 päivän kuluessa. Tätä menettelyä kutsutaan takaisinsaanniksi, ja sen jälkeen asia käsitellään perusteellisesti käräjäoikeudessa.

Tehtävä 4

Martti oli ostanut ulkoilutakin, johon tuli käytössä tahra. Niinpä hän pesi sen kotona pesukoneessa. Takin väri kuitenkin muuttui pesussa, ja Martti yritti vaihtaa takin liikkeessä, josta oli sen ostanut. Martti ei saanut sovittua asiaa myyjän kanssa ja kiivaana periaatteen miehenä päätti viedä erimielisyyden käräjäoikeuteen.

Miten neuvoisit Marttia asiassa?

- Martin kannattaa vielä kerran miettiä, voisiko hän yrittää sopia asia myyjän kanssa. Siten riita-asian kustannukset pysyvät kohtuullisina.
- Voit myös kehottaa Marttia kääntymään kuluttajasuojaviranomaisten puoleen. He voisivat välittää riita-asiassa.
- Muistuta Marttia, että oikeudenkäyntikulut voivat nousta korkeiksi. Jos hän ei voitakaan riita-asiaa oikeudessa vaan häviää, hän joutuu maksamaan paitsi omat myös vastapuolen kulut. Oikeus voi myös tuomita kummankin maksamaan omat kulunsa, koska riita on vähäinen. Oikeudenkäyntiin ehkä kuluvilla rahoilla Martti kenties ostaisi aika monta ulkoilutakkia.
- Kerro Martille, että riidan vieminen käräjäoikeuteen voi kestää kauan.
- Jos haluat neuvoa Marttia katsomaan kaikki kortit, muistuta, että hävityn jutun päätökseen voi hakea muutosta hovioikeudesta ja jos hän ei ole senkään päätökseen tyytyväinen, hän voi lopuksi hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Mutta muistuta, että aikaa ja rahaa voi palaa lisää!

Tehtävä 5

Miten rikos- ja riita-asian oikeuskäsittely eroavat toisistaan? (yo-tehtävä, syksy 2011)

- Aluksi on syytä tehdä ero riita-asian ja rikosasian käsitteiden välillä.
- Riita-asiaa käsitellään kanteen pohjalta; rikosasiassa kyse on syytteestä.
- Riita-asioissa sovittelu on aina mahdollinen; rikosasioissa ainoastaan lievissä rikoksissa.
- Riita-asiassa sovintoon voidaan päätyä missä tahansa riita-asian vaiheessa.
- Riita-asiassa valmistelulla on suurempi painoarvo kuin rikosasiassa.
- Kummankin asian oikeudenkäynnissä ei ole suurta eroa. Se ero tietysti on, että riita-asiassa ketään ei tuomita rangaistukseen, vaan käräjäoikeus päättää, mikä on lain mukainen ratkaisu.
- Riita-asiassa kantajana on jutun vireille panija, rikosasiassa kantajana on tavallisesti yleinen syyttäjä.
- Riita-asian oikeuskäsittelyn pohjana on käräjäoikeuden tekemä kirjallinen ja suullinen valmistelu. Rikosasian oikeuskäsittelyn pohjana on poliisin tekemä esitutkinta ja syyttäjän syyteharkinta sekä syyttäjän päätös nostaa syyte. Jos hän päättää jättää syyttämättä, ei tule oikeuskäsittelyä.

Tehtävä 6

Rikos- ja riita-asioita ratkaistaan yhä enemmän sovittelussa. Miten tämä menettely toimii ja mitä se merkitsee yksilön ja yhteiskunnan kannalta? (yo-tehtävä, syksy 2008)

- Sovittelu on rikosasioissa mahdollista, jos rikos on vähäinen.
- Riita-asioissa sovittelu on aina mahdollista, kunhan kaikki osapuolet siihen suostuvat. Kuka tahansa asianosaisista voi tehdä aloitteen sovitteluun.
- Käräjäoikeus päättää aina sovittelumahdollisuudesta. Oikeus määrää sovittelijan.
- Syntynyt sopimus sitoo kaikkia osapuolia. Sovittelua käytetään erityisesti nuorten kohdalla. Sovittelu on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta nopea ja tehokas keino.
- Rikosasian sovittelussa sekä rikoksentekijä että rikoksen uhri tapaavat. Tavoite on, että uhri saisi hyvitystä kärsimyksiinsä ja rikoksentekijä mieltisi vastuutaan teossa.
- Tavoite on, että he pääsisivät asiassa sopuun.
- Rikosasian sovittelusta ei jää merkintää rikosrekisteriin.
- Sovittelun on todettu ehkäisseen nuorten päätymistä rikollisuuteen ja estäneen leimautumista. Sovittelussa nuori kohtaa rikoksensa uhrin ja tekonsa seuraukset. Näin hän ehkä paremmin ymmärtää tekonsa merkityksen.
- Jos sovittelussa päästään sovintoon, vältetään oikeudenkäynniltä, mikä tuo kustannussäästöjä valtiolle ja vähentää tuomioistuinten jutturuuhkaa.

Tehtävä 7

Etsi netistä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä ja valitse niistä yksi riita-asia.

a) Minkälaisesta asiasta siinä oli kyse?

- Opiskelijan oma vastaus.

b) Mihin ratkaisuun oikeus päättyi?

- Opiskelijan oma vastaus.

Tehtävä 8

Kiinteistön ostaja vaati kaupan purkua kiinteistöstä löytyneiden kosteusvaurioiden vuoksi. Myyjä kiisti kanteen ja väitti, ettei virhe ollut olennainen.

a) Etsi korkeimman oikeuden ratkaisu asiasta (KKO:2015:58).

b) Arvioi, miksi korkein oikeus otti tapauksen käsiteltäväkseen.

- Tapauksessa käsiteltiin sitä, milloin kiinteistökaupan voi purkaa ostajan vaatimuksesta.
- Kiinteistökaupan purku on poikkeuksellinen toimi ja purkukynnys oikeuskäytännössä korkealla.

c) Vertaa kärjäoikeuden, hovioikeuden ja korkeimman oikeuden perusteluja ratkaisuilleen. Miksi ne olivat joka kerta erilaiset?

- Kärjäoikeus purki kaupan. Hovioikeus kumosi kärjäoikeuden tuomion.
- Eri oikeusasteet olivat erimielisiä kiinteistön korjauksen kustannuksista. Oikeuskäytännön mukaan kiinteistössä on olennainen virhe, jos sen korjaamiseen menee yli 40 % kauppahinnasta.
 - Kärjäoikeuden mielestä tämä raja tulisi ylittymään, hovioikeuden mielestä ei. Korkein oikeus päätyi kärjäoikeuden kannalle.
- Oikeusasteet olivat erimielisiä myös kunnan terveystarkastajan lausunnon merkityksestä.
 - Kärjäoikeus uskoi terveystarkastajaa, joka piti kiinteistöä asuinkelvottomana ennen sen korjaamista. Hovioikeus päätyi toiselle kannalle. Terveystarkastaja oli tehnyt arvionsa käymättä paikan päällä, minkä vuoksi hovioikeus ei pitänyt hänen arviotaan pätevänä. Korkein oikeus uskoi terveystarkastajan lausuntoa.

d) Mikä oli korkeimman oikeuden ratkaisu?

- Korkein oikeus kumosi hovioikeuden tuomion ja jätti voimaan kärjäoikeuden päätöksen. Kiinteistössä oli olennainen virhe, minkä vuoksi ostaja sai purkaa kaupan.